Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta - keskeisimmät muutokset

5.10.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esityksessä ehdotetaan, että:

- Kaivostoiminnan edellytys olisi maankäyttö- ja rakennuslain mukainen voimassa oleva yleiskaava tai asemakaava (**kuntakaava**)
  - Kunnan ja kuntalaisten päätösvalta kaivosten sijoittautumisessa kasvaa.
- Lupaharkinnassa otettaisiin huomioon nykyistä vahvemmin **muut elinkeinot** sekä **maisemalliset ja ympäristölliset seikat**
  - Lupamääräyksiä muille elinkeinoille aiheutuvien haittojen vähentämiseksi.
  - Kaivosluvissa lupamääräyksiä puustosuojavyöhykkeestä sekä toimintojen sijoittelusta ottaen huomioon vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja muut ympäristövaikutukset.
    - Valmistelussa huomioitu, ettei tulisi päällekkäistä sääntelyä ympäristölupien ja ympäristönsuojelulainsäädännön kanssa.
  - Malminetsintäluvissa huomioitava hyvät käytänteet ympäristövaikutusten vähentämiseksi.
- Kaivostoiminnan **lopettamista koskevaa sääntelyä täsmennetään** ja otetaan huomioon **kaivoksen vaiheittainen sulkeminen**

Esityksessä ehdotetaan, että:

- **Vakuusjärjestelmään** tulisi tiukennuksia
  - Kaivostoiminnan lopetus- ja jälkitoimenpiteistä säädetään nykyistä tarkemmin. Lisäksi vakuudet poikkeavien tilanteiden turvallisuustoimenpiteistä ja maanomistajakorvauksesta.
  - Toiminnanharjoittaja vastaa mahdollisista kustannuksista nykyistä kattavammin
- Tiukennuksia malminetsintäluvan jatkamisen edellytyksiin, erityisesti **maanomistajan suostumus malminetsintäluvan voimassaolon jatkamisen edellytykseksi**
  - Kun malminetsintälupa on ollut voimassa vähintään kymmenen vuotta.
  - Kiinteistöjen omistajat, joiden omistamat kiinteistöt kattavat vähintään puolet malminetsintäalueesta.
  - Maanomistajien mahdollisuus vaikuttaa malminetsinnän jatkumiseen kiinteistöllään paranisi.
- Maanomistajien ja muiden toiminnan vaikutusalueella olevien tahojen tiedonsaantioikeuden parantaminen
  - **Vuosittain pidettävät yleisötilaisuudet**
  - Kansalaisten tiedonsaanti kaivoslain mukaisista hankkeista paranisi.
  - Kansalaisten ja toiminnanharjoittajien välinen vuorovaikutus paranisi.

Esityksessä ehdotetaan, että:

Muutoksia varaussääntelyyn:

- **Alueellisia esteitä varausalueelle**
  - Alueille, joille ei voida myöntää malminetsintälupaa, ei voisi tehdä varausta; kansallispuistot ja luonnonpuistot ulkopuolelle
- **Veronluonteinen maksu (varausmaksu)** pinta-alaperusteisesti 1 e / ha valtiolle
  - Tavoitteena luoda varauksen tekijälle taloudellinen kannustin varausalueen järkevään ja tarkoituksenmukaiseen rajaamiseen (varausalueiden pinta-alojen pienentämiseen)
- **Varauspäätösten voimassaoloajan lyhentäminen** (24 kk -> 12 kk, poikkeuksin)
- Tarkoituksena vähentää tarpeettoman suurten varausten tekemistä. Varauksista aiheutuvien haittojen määrä vähenisi. Samalla varausmaksut lisäisivät julkisia tuloja.

Lakimuutos tulisi voimaan 1.3.2023.

Ympäristö- ja ilmastovaikutuksia

- **Esityksellä voidaan nähdä olevan myönteisiä ympäristövaikutuksia, mutta vaikutukset ovat verrattain vähäisiä.**
- **Kaivostoimintaa ja sen ympäristövaikutuksia sääntelevät useat muut lait, joista ympäristövaikutusten kannalta keskeisenä voidaan nähdä ympäristönsuojelulaki.**
- **Kaavoitus mahdollistaa maankäytön ristiriitojen sovittamisen sekä tarkoituksenmukaisen toimintojen sijoittelun, mikä voi vaikuttaa myös toiminnasta aiheutuviin ympäristö- ja ilmastovaikutuksiin.**
- **Malminetsintäluvan ja kaivosluvan lupamääräysten antamisella voidaan vaikuttaa myönteisesti ympäristöön muodostuvasta soveltamiskäytännöstä riippuen.**
- **Jos esitetyt muutokset vaikuttavat investointihalukkuuteen, näkyy tämä pidemmällä aikavälillä kaivostoiminnan vähenemisenä. Muutoksen ilmastovaikutukset riippuvat siitä, mihin kaivostoiminta globaalisti sijoittuu, eli vaikutukset korostetun välillisiä.**